

 VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN	Rutin Mall 10 Riskbedömning läkemedel arbetsmiljö		Gäller vid
Revideras vartannat år	Utarbetad av	Godkänd / Fastställd av	Gäller fr o m
Arkiveras 3 år	Namnförtydligande och titel	Namnförtydligande och titel	Sida 1 av 4

Introduktion

Enligt Arbetsmiljöverkets författningar är arbetsgivaren skyldig att göra en riskbedömning av de läkemedel som används i verksamheten och därefter utifrån denna bedömning skapa hanterings- och skyddsinstruktioner för de berörda läkemedel som kräver detta. Allt för att minska riskerna för arbetstagarna ur ett arbetsmiljöperspektiv.

Alla verksamheter ska genomföra riskbedömning utifrån lokala förutsättningar samt utforma lokala hanterings- och skyddsinstruktioner. Hälsan och Arbetslivet är VGR:s stödjande funktion i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det lokala sjukhusapoteket eller apotekare inom Närhälsan kan kontaktas för råd för säker hantering av läkemedel.

Till hjälp i riskbedömningen kan skyddsinformationsblad från tillverkande företag användas. Produktspecifika skyddsinformationsblad kan hämtas för vissa läkemedel från **www.fass.se**. För vissa extempore-läkemedel finns skyddsinformation att hämta på **www.apl.se**.

Stöd för vilka läkemedelsklasser som är mest berörda ur arbetsmiljöperspektiv finns även i, **Arbetsmiljöverkets föreskrift, AFS 2005:05 "Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt"**. Nedan följer ett antal frågor som **kan** vara till hjälp vid riskbedömning av läkemedel.

Checklista – frågor att beakta:

- Vilka läkemedel hanterar vi på enheten samt i vilken omfattning?
- Vad har dessa läkemedel för egenskaper? (t.ex. toxikologiska egenskaper, allergena egenskaper)
- Vilka arbetsmoment finns för de läkemedel som är berörda? (t.ex. iordningställande, administrering, avfallshantering, patientvård)
- Vid vilka arbetsmoment är riskerna särskilt stora?
- Hur troligt är det att något ska hända? (låg, medel eller hög sannolikhet)
- Hur många personer utsätts för risker?
- Hur ofta och hur länge i tid räknat är de utsatta för risker?
- Finns det kvinnliga arbetstagare, bör särskild hänsyn tas?
- Vilka kontaktkällor och kontaktvägar finns? (t.ex. läkemedlet självt, kräkningar, urin, inandning av damm eller aerosol, hudkontakt)
- Vilken slags ohälsa eller olycksfall kan inträffa? (t.ex. allergi, akuttoxicitet, läckage, spill, utrustningsfel)
- Hur allvarlig kan skada bli? (t.ex. livshotande, bestående men, ringa skada)
- Vilka skyddsåtgärder behövs? (t.ex. skriftlig lokal hanteringsinstruktion, skyddsutrustning i form av slutna system, handskar)
- Behov av underhåll/kontroll? (t.ex. teknisk utrustning, skyddsutrustning)
- Behov av utbildning/information och vem ska organisera detta?
- Behov av uppföljning och vem ska organisera detta?

Vägledning för utrustningsbehov vid iordningställande av läkemedel med arbetsmiljörisk

Tabellen visar en generell indelning över vilken skyddsutrustning som behövs, sorterad efter läkemedelsgruppernas toxicitet. Den ersätter inte enskild riskbedömning av de läkemedel som hanteras, och tar inte upp alla läkemedel som kan ha arbetsmiljöpåverkan. För ytterligare information se **Arbetsmiljöverkets föreskrift, AFS 2005:05 "Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt"** och Arbetsmiljöverkets webbplats **Mikrobiologiska säkerhetsbänkar - Arbetsmiljöverket (av.se)**.

ATC-kod	Läkemedelsgrupp	Behov av utrustning (bedömt av Sjukhusapoteket VGR)	Kommentar
L01	Cytostatiska/cytotoxiska medel	Säkerhetsbänk klass II*	Ska i möjligaste mån beställas färdiga från tillverkningsenhet (APL).
L01XC	Monoklonala antikroppar	Eventuellt Säkerhetsbänk klass II* (se kommentar)	Olika substanser. Enskild riskbedömning ska göras. Kan behöva hanteras som övriga L01. Om inte, hantera som J01C och J01D nedan
L02	Endokrinterapi	Utrustning efter enskild riskbedömning	Gäller ett fåtal läkemedel i gruppen.
L03	Immunstimulerande medel	Utrustning efter enskild riskbedömning	Gäller ett fåtal läkemedel i gruppen
L04	Immunsuppressiva medel	Utrustning efter enskild riskbedömning	Gäller ett fåtal läkemedel i gruppen
J05	Virushämmande medel för systemiskt bruk	Utrustning efter enskild riskbedömning	Gäller ett fåtal läkemedel i gruppen
J01C	Antibakteriella betalaktamer, penicilliner	Särskild plats i läkemedelsrummet. Lämpliga beredningshjälpmedel	– tillräckligt stor yta, lätt att rengöra – plastat underlägg – handskar – chemo-spike, slutet system eller liknande hjälpmedel Följ lokal rutin för tillredning av läkemedel med risk för överkänslighet Användning av dragskåp* eller liknande punktutsug kan övervägas vid iordningställande av stora volymer
J01D	Övriga antibakteriella betalaktamer	Särskild plats i läkemedelsrummet. Lämpliga beredningshjälpmedel	Se ovan under J01C

* Säkerhetsbänk klass II är utformad så att den ger både personskydd och produktskydd. Dragskåp eller punktutsug ger enbart personskydd.

Bilaga 1 är en mall för riskbedömning. Denna mall ska ses som ett hjälpmedel vid framtagandet och dokumentation av de lokala riskbedömningarna tillsammans med ovan nämnda frågeställningar. Bedömningen kan genomföras utifrån enstaka läkemedel eller utifrån läkemedelsgrupper.

Bilaga 1

Riskbedömning – läkemedel och arbetsmiljö	
Datum:	Vårdenhet:
Riskbedömning utförd av:	
Ange referenser/material som har använts vid riskbedömningen.	

Bedömning av:

Läkemedel	Läkemedels (ATC)-grupp
-----------	------------------------

Läkemedlet/gruppen har följande risker:

Toxiskt ☐	Frätande ☐	Irriterande ☐
Allergiframkallande ☐	Sensibiliserande/överkänslighet ☐	Cancerframkallande ☐
Fosterskadande ☐	Mutagent ☐	Radioaktivt ☐
Brandfarligt ☐		
Annat:		

Följande arbetsmoment ingår i bedömningen:

Iordningställande ☐	Administrering ☐	Patientvård ☐	Avfallshantering ☐
Förvaring ☐	Transport ☐	Städning ☐	Annat:

Risker/problem vid hantering:

Aerosolbildning ☐	Damning ☐	Läckage ☐	Stänk ☐
Utrustningsfel ☐	Ångbildning ☐	Utsöndring ☐	Avfallshantering ☐
Blod / urinprov ☐	Sanering av spill ☐	Annat:	

Exponeringsvägar:

Inandning ☐	Hudkontakt ☐	Förtäring ☐	Ögonkontakt ☐
Slemhinnor ☐	Annat:		

Frekvens på enheten:

Dagligen ☐	1 – 2 ggr/vecka ☐	1 ggr/månad eller mer sällan ☐
Annat:		
Antal medarbetare som kan komma i kontakt med läkemedlet:		

Vi bedömer att hantering av detta läkemedel/denna läkemedelsgrupp utgör:

Allvarlig risk ☐ Åtgärdsplan bilaga 2 fylls i	Medelhög risk ☐ Åtgärdsplan bilaga 2 fylls i	Låg risk ☐ Ingen åtgärdsplan skrivs
--	---	---

Underskrift/datum för genomförd riskbedömning

Bilaga 2 Åtgärdsplan för läkemedel**Läkemedels (ATC)-grupp**

Nr	Risk/Område	Beskrivning	Åtgärd ¹	Eventuellt styrande dokument	Ansvarig	Klart senast

Åtgärd kan t ex vara lokal hanteringsinstruktion, personlig skyddsutrustning (ex skyddsrock, plastförkläde, skyddshandskar, munskydd, skyddsglasögon), användning av slutet system, säkerhetsbänk, särskild förvaring och märkning, särskild avfallshantering, viss olycksfallsberedskap, utbildning, uppföljning mm

Åtgärdsplan mottagen och antagen

Datum och underskrift av verksamhetschef
som ansvarar för resurser för genomförande av åtgärder
samt för uppföljning